KARMENU VASSALLO FIL-POEZIJA RELIGJUZA

Ta' JOSEPH C. SCIBERRAS

Meta wieħed jaqra bir-reqqa l-poeżija ta' Karmenu Vassallo għandu jibqa' mistagħġeb kif ħafna, u fost dawn ma setax jonqos li ma kienx hemm xi ilsna ħżiena, qabdu u xebbhuh ma' Giacomo Leopardi li, barra l-pessimiżmu li kellu u l-mibegħda għall-ħajja, kien tilef ukoll it-tama tiegħu fil-ħniena bla tarf t'Alla. Dan il-pessimiżmu tiegħu kien hekk kbir li fil-poeżija tiegħu "Le Ricordanze" kiteb

"... e quante volte
questa mia vita dolorosa e nuda
volentier con la morte avrei cangiato", waqt li aktar 'l isfel fl-istess poeżija jikteb

"... non ha la vita un frutto:
inutile miseria..."

F'Karmenu Vassallo jidher il-pessimiżmu, iżda mhux il-pessimiżmu ta' Leopardi, pessimiżmu, biex insejħulu hekk, iddisprat. U lanqas ma naraw f'Vassallo nuqqas ta' tama fil-ħniena bla tarf t'Alla. Dwar din it-tama tal-poeta f'Alla, kliemu fid-daħla għall-ktieb tiegħu

"Kwiekeb ta' Qalbi" ma jħalli fina ebda dubju. Isimgħuh:

"Alla li ħalaqni u bagħatli lil Ibnu biex jifdini kien minn dejjem u jibqa' sa l-aħħar għalija dak li kien għal Francis Thompson. Ikun imbierek! Hu s'issa ma nsieni qatt u lanqas jinsieni. Iva, Alla dejjem ħabbni u ħaseb fija; u jiena ma nistħix u qatt ma nonqos inxandar bil-fomm u bil-pinna l-Provvidenza, it-Tjieba u l-Imħabba bla tarf li Hu wera miegħi", waqt li aktar 'l isfel fl-istess daħla jgħid:

"... Il-baħar ta' pessimiżmu u fataliżmu, li ħajti kontra t-theddid ta' mewġietu qerrieda ħtiġilha kważi l-ħin kolllu titqabad u tissielet bla ħniena, qatt ma wasal biex jifga, jibla' jew itemm ġo qiegħu t-twemmin tiegħi ta' Nisrani u Malti safi Kattoliku. Hekk hu minnu dan, li jiena qatt ma ċħadt 'l Alla u 'l Dini".

L-ewwel damma ta' poeżiji, imgħammda "Nirien", il-poeta jiftaħha b'poeżija ħelwa u qawwija "Deo Altissimo". Hawnhekk il-poeta jara f'Alla Missier ħanin li jħobb 'l uliedu u li jagħtihom dak kollu li jeħtieġu għax tamiethom hija fih:

"Inti Missierna li taf tħobb b'imħabba
ħelwa 'l uliedek".

Aktar 'il fuq f'din il-poeżija jgħid 'l Alla li l-qalb tal-bniedem ma tistrieħx ħlief Fih:

"Fik biss is-sliem, is-serħ, il-farağ, l-hena
ta' qalbna u ruħna".

Dan l-istess ħsieb il-poeta jtennih fil-poeżija: "Ix-Xmajjar tas-Snin". Isimgħuh:

"Fil-baħar biss ix-xmara
tieqaf u ssib is-serħ;
u f'Alla biss ħajjitna
issib is-sliem u l-ferħ!"

Biex ħadd ma jitkabbar, għalkemm ħadd ma għandu biex, fl-istess poeżija l-poeta jfakkarna li:

"ħajjitna kellha bidu,
ħajjitna jkollha tmiem".

Fil-poeżija "Il-Biża' Tiegħi" K.V., fuq it-tagħlim tal-Kotba Mqaddsa jistqarr:

"Il-bidu ta' kull għerf il-biża' t'Alla"; u x'ħin jara lil ħutu bnedmin mexjin bogħod minn Alla u jiftaħru b'dan, igħid:

Rasna marbuta! Tlifna Triq is-Sewwa!
Qegħdin ninżlu l-Infern ħajjin sikwit"!

Meta l-poeta għaraf il-kobor t'Alla u ra, meta dineb, lil Min riegħex, sogħob bih minn dnubu u xtaq li kieku qatt ma kien, biex hekk qatt ma kien iweġġagħlu qalbu:

"Il-biża' tiegħi Alla u jiena nnifsi.
Għax inħobb 'l Alla xtaqtni qatt ma sirt".

Fil-poeżija "Jum il-Missjoni" Karmenu Vassallo jara f'Ġesù l-Iben t'Alla magħmul bniedem Sultan, Sultan setgħan li ħadd u xejn ma

jista' jġarrfu:

Kristu Sultan f'kull żmien u jibqa' għal dejjem;
"Kristu Sultan, il-lum, il-bieraħ, għada;
Kristu Sultan u ta' l-erwieħ Feddej;
Kristu Sultan fl-imgħoddi u f'li ġej!"

Għax jaf li Kristu huwa sultan setgħan u li

"...ħadd u xejn ma jħassar
dak li stqarr Kristu b'fommu lil'-bnedmin", il-poeta jemmen li s-saltna ta' Kristu, li mhix ħaġa oħra ħlief il-Knisja mwaqqfa minnu, ma jkollha tmiem qatt, tkun maħqura kemm tkun; u b'għajta ferrieħa jgħid:

"Le! is-saltna ta' Ġesù qatt ma tintemm".

Fil-ġlieda li sa minn dejjem kien hawn fid-dinja bejn id-dawl u d-dlam, bejn il-qerq u s-sewwa, b'tama sħiħa f'Alla, li qatt ma qarraq jew tqarraq, il-poeta jemmen li fl-aħħar "iż-żejt jitla' f'wiċċ l-ilma" u li r-rebħa tmur fejn tkun mistħoqqa:

"Iżda r-rebħa ta' l-aħħar tkun tas-Sewwa:
għaliex is-Sewwa ħadd ma jista' għalih".

Ħadd ma jista' għas-Sewwa għax is-Sewwa hu Alla nnifsu u min jeħodha kontra Alla, ikun kemm ikun qawwi, jitfarrak żgur.

Fil-Madonna l-poeta jagħraf Omm, omm ħanina u ta' qalb l-iżjed tajba, u għalhekk fin-niket tiegħu jiftaħ qalbu magħha u jgħidilha b'dak kollu li ġarrab u b'li għadda minn għalih:

"Ommi mititli: u jekk missieri għadu
mas-snin jitqabad bla mistrieħ, għalija
ilu li miet ukoll: ħajritni d-dinja;
u ħlief xi tama ma ħallietx ġo fija".

Wara li juriha kemm xorob imrar, jitlobha l-faraġ:

"Marija, għajnuna: lil Min miet biex fdiena
itlob għalija u ieqaf dejjem miegħi:
sikket il-qilla tal-baħar ta' ħajti:
wassalni qawwi u sħiħ fix-xtajta tiegħi".

Wara li talab il-faraġ lil Marija, il-poeta ħass il-hena nieżla f'qalbu, bħal balzmu l-aktar ħelu, u għalhekk qa ilha:

"Inti, Marija, malli x-xemx ta' qalbi
tħammar għal ġiehek bl-oħla mħabba rajtli,
baxxejtli rasek u dirgħajk berrħtli:
tajtni li tlabtek u xewqati qtajtli".

Iżda jekk f'din il-poeżija jurina x'imħabba għandu f'qalbu lejn Marija, x'jagħmel fil-poeżija mgħammda: "Marija"?

"Il-għanja bnina li għalik, Marija,
ilha tfawwar ġo qalbi żmien u żmien,
twieldet u kibret miegħi, twaħħdet miegħi,
u forsi bħalha ma ssib qatt u mkien:
għax din il-għanja saret qalbi nfisha:

u qalbi tiegħi biss u mhix ta' tnejn:
u ħliefi ħadd u ħadd ma jħossha tixgħel:
u f'ħajti egħżież minnha m'għandi xejn".

F'din it-telfa ta' mħabba K.V. joffri lilu nnifsu flimkien ma' dak kollu li hu tiegħu lil Marija Santissima, l-Omm tiegħu tas-Sema:

"U din il-ġħanja u qalbi nfisha u magħha
id-dawl ta' ħbub għajnejja, saħħti, il-ġid...
ta' ġidi kollu, ħajti b'kulma fiha,
kollox lilek, Marija, nagħti rrid".

Il-poeta jrid li din il-poeżija tibqa' xhieda ta' mħabbtu lejn din l-Omm u Xebba; għalhekk rawwimha fil-ġnien ta' qalbu, biex żgur ma tmutlu qatt:

"Din hija l-ġħanja li għalik, Marija,
ili nrawwem mhux ftit f'ta' qalbi l-ġnien:
sawwartha f'ġiehek, b'radd ta' ħajr u qima,
biex tibqa' ssaltan sa matul iż-żmien".

Meta K.V. jitkellem mill-imħabba li tgħaqqad żewġt iqlub f'qalb waħda fis-Sagrament taż-Żwieġ, huwa jara fiha ħaġa qaddisa, kif tassew hi. Fil-poeżija "Ħabbejt u ma Tjassartx" igħidilna li l-imħabba

"Hi ruħ il-ħajja. Bidu tagħha. Lwienha.
U żeragħha fuq l-art Sid il-ġħixien.
Għalhekk l-imħabba mhix nuqqas jew ħażen,
iżda milja ta' ġid..."

Mela l-imħabba mhix għajn ta' ħażen. Issir għajn ta' ħażen meta aħna, għax irridu, nagħmluha hekk. Hekk igħallimna Vassallo fl-istess poeżija:

"... Jiġi l-ħażin
meta bl-imħabba ma ninqdewx kif jixraq".

Imbagħad, biex wieħed jifhem b'liema għożża l-poeta jżomm l-imħabba li tgħaqqad żewġt iġsma f'wieħed, għandu jaqra l-poeżija tiegħu "Lil Marti", u naħseb li jkun biżżejjed għalih. Isimgħuh ikellimha:

"Inti forsi ma tafx, sieħba ta' ħajti,
illi fl-irbit u t-twaħħid tagħna għal dejjem
hemm saċerdozju ġdid! Lanqas ma tifhem
kemm kien Alla ħanin u ta' qalb kbira
miegħek u miegħi, meta seddaq żwieġna
u t-twemmin tagħna fih! B'dir-rabta mqaddsa,
marti, Marija, jiena u inti sfajna —
bir-rieda ta'-Mulej—mqades u midbaħ
għall-kotra ta' l-ulied..."

Aktar 'l isfel f'din il-poeżija jurina x'ferħ ġarrab meta mir-rabta mqaddsa ta' mħabbithom inqata' l-ewwel frott:

"... U fraħra u fraħna
meta dis-siġra fir-rebbiegħa nawret

u wara sajret l-ewwel frotta tagħha —
biċċa minn demmna, minn ġisimna u ruħna
ħajja tal-ħajja tagħna...

Il-poeta jitlob lil martu biex, meta s-slaleb tal-ħajja jagħfsu fuqha u jtaqqluha, ma taqtax qalbha, għax Alla jaf kull wieħed minna x'toqol jiflaħ u żgur li hu ma jgħabbiniex b'toqol li ma nifilħuhx:

ma jgħabbi 'l ħadd b'salib akbar minn ħiltu".
"... Alla

Itemm din il-poeżija tiegħu billi jfakkar lil martu li minn imħabbithom, miż-żwieġ tagħhom, huma għandhom id-dmir li jagħtu 'l Alla wlied qaddisa u lil Malta wlied qalbiena li jagħmlulha ġieh u li jgħolluha quddiem il-barrani:

"... Marija,
int li sirt biċċa ġdida minni nnifsi,
kun af li wliedna, wara mewtna jġeddu
ħajjitna f'tagħhom, f'dik ukoll ta' wliedhom
u wlied uliedhom... mingħajr tmiem. B'hekk aħna
għal kollox ma mmutux u anqas nintemmu;
u nbierku s-siegħa li rabtitna għal dejjem
bl-isħeħ egħruq ta' mħabba—dik l-imħabba
li minnha jien u int wegħ'dna li nħasslu
qaddis 'l Alla u eroj lil Art Twelidna".

Minn dawn is-siltiet wieħed malajr jintebah li, għalkemm Karmenu Vassallo huwa magħruf għall-pessimiżmu tiegħu, madankollu ma għandux x'jaqsam ma' Giacomo Leopardi f'dak li hu twemmin f'Alla u fi tjubitu, u li għalhekk m'huwiex dak li għamluh, kif stqarrli hu, xi oqbra mbajda u li minħabba fihom kellu jikteb il-poeżija "Poeta Nisrani" fejn wera ċar li hu poeta Nisrani ma għandu x'jaqsam xejn mal-poeta Taljan.

"Jien Nisrani, bin l-Insara;
Malti, demm ta' qlub Maltin", u fl-aħħar strofa jgħid

"Dan li nobgħod, dan li nisħet:
l-oqbra mbajda qatt ma ħmilt.
Tħalltunix ma' Leopardi:
Frott il-Ħaqq u s-Sewwa kilt".

Kieku bejn il-pessimiżmu ta' Leopardi u ta' Vassallo ma hemmx differenza enormi, kieku Karmenu Vassallo, qatt ma kien itemm issunett tiegħu "Il-Għanja ta' Ħajti" b'dan il-kliem:

"U nitlob bqajt sa ma rnexxieli nsib
l-Għanja ta' Ħajti msammra fuq Salib"; iżda kien itemmu b'versejn li jikxfu l-ħsus ta' qalb iddisprata.